

Murray Bookchin

GELECEĞİN DEVRİMİ

HALK MECLİSLERİ VE DOĞRUDAN DEMOKRASİ

* dipnot

Kitabın Özgün Adı

The Next Revolution:

Popular Assemblies and the Promise of Direct Democracy, Verso 2015

© The Murray Bookchin Trust, 2015

© Dipnot Yayınları, 2015

ISBN: 978-605-4878-38-3

Dipnot Yayınları: 218

Sertifika No: 14999

1-2. Baskı, 2015/Ankara

3. Baskı, 2025/Ankara

Dizi Editörü: İbrahim Yıldız

Çeviri: İbrahim Yıldız – Soner Torlak

Kapak Tasarımı: Duysal Tuncer

Kapak Görseli: Xisor Tasarım Grubu'nun "Kobanê" afişinden uyarlanmıştır.

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Paz. Ltd. Şti.

Baskı: Sözkese Matbaacılık (Sertifika No: 13268)

İvedik O.S.B. 1518. Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları

Selanik Cad. No. 82/32 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: dipnotkitavebi@yahoo.com

www.dipnotkitap.com

Hazırlayanlar

Debbie Bookchin – Blair Taylor

Murray Bookchin

Geleceğin Devrimi

**Halk Meclisleri ve Doğrudan
Demokrasi**

İngilizceden çevirenler

İbrahim Yıldız – Soner Torlak

Murray Bookchin'in elli yıldan fazla sır-
daşı, entelektüel ortağı ve en yakın dostu
olan Bea Bookchin'e...

Murray Bookchin

14 Ocak 1921'de New York City'de Rus göçmeni Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. 1930'da Genç Öncüler'e ve ardından Genç Komünist Birliği'ne girerek Komünist gençlik hareketine katıldı. 1939'da Komünistler "Trotskiyst-anarşist sapmaları" nedeniyle onu uzaklaştırdılar. Bunun ardından Trotskiystlerin Sosyalist İşçi Partisi'ne katıldı. 1940'tan 1944'e kadar Bayonne, New Jersey'de dökümhanede çalıştı. Burada işçileri kitlesel endüstri işçileri sendikasına, Congress of Industrial Organisations (CIO), girmeleri ve onları Trotskiystlerin II. Dünya Savaşı'nın sonunda kesinlikle gerçekleşeceğini düşündükleri proletarya devrimi yolunda örgütlemek için çalıştı.

1944'ten sonra General Motors'da işe başladı, sonra en radikal Amerikan sendikası olan United Auto Workers'a (UAW) girdi. 1946'daki büyük General Motors grevine katıldı, bu grev işçiler için yalnızca küçük kazançlar sağladı. Fakat 1948'de GM yönetimi işyerinde huzur sağlanması karşılığında büyük stratejik imtiyazlar teklif etti; UAW anlaşmayı kabul etti. Bookchin, Marx'ın analizlerine ve beklentilerine karşın endüstriyel işçi sınıfının doğası gereği devrimci olmadığını gördü. Devrimi değil ama Marksizm'i terk etti. 1950'lerde bir grup radikalde yakın bir ilişki halinde post-Marksist, otoriter-olmayan bir komünizmin ne şekilde kurulabileceğine ilişkin arayışlara girdi. Bu grup *Contemporary Issues* dergisini yayımladı, Bookchin (takma isimle) burada ilk makalelerini yazdı. 1952'de yazdığı uzun bir makale olan "Gıdalardaki Kimyasal Maddeler Sorunu"nda, büyük-ölçekli endüstriyel tarımın getirdiği gıda koryucularının ve pestisitlerin insan sağlığı için muhtemel olumsuz etkilerini tartıştı. Bu sorunun çözümünün kent ve kırsal birleşiren, yurttaş meclisleri tarafından yönetilen küçük-ölçekli, desantralize bir toplum olduğunu söyledi.

Bookchin 1962'de *Our Synthetic Environment*'ı (Sentetik Çevremiz) yayımladı; bu kitap kanser dahil hastalıkların kaynağı olarak pestisitleri, yiyeceklerdeki katkı maddelerini ve diğer çevre sorunlarını ele alıyordu. *Crisis in Our Cities*'de (1965), devasa şehirlerin ayrılmaz bir parçası olarak fosil yakıtların kullanımının küresel ısınmaya yol açabilecek bir sera etkisi yaratacağı konusunda uyarıda bulundu; bu krizi aşmak için toplumun fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçmek –ve desantralize olmak– zorunda olduğunu söyledi. Anarşizmi kucaklayarak, özgürlükçü ekolojik fikirlerini birçok yenilikçi ve etkili makaleyle yaygınlaştırdı. "Ekoloji ve Devrimci Düşünce"(1964), radikal politik ekolojinin ilk manifestosuydu. "Towards a Liberatory Technology" (1965) alternatif, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve mikroteknolojilerin özgürlükçü toplumun altyapısı olarak kullanılması çağrısında bulundu. "Forms of Freedom"da devrimci hareketlerde, 1793'teki devrimci Paris'in seksiyon meclislerinde olduğu gibi meclis demokrasisini geliştirdi. Bütün bu makaleleri genç radikalleri ekolojik anarşizm doğrultusunda çok etkilemiş olan *Post-Scarcity Anarchism* (1971) adlı antolojide toplandı.

1970'lerin başında eko-anarşist fikirlerine "toplumsal ekoloji" adını verdi. 1974'te Plainfield, Vermont'ta Toplumsal Ekoloji Enstitüsü'nün kurucu ortağı ve yöneticisi oldu. Enstitü, toplumsal tepki, alternatif teknoloji ve organik tarım konusundaki üç aylık kursları nedeniyle uluslararası bir itibar kazandı. Ayrıca 1974'te Ramapo College of New Jersey'de ders vermeye başladı, burada kısa sürede profesör oldu. *The Limits of the City* (1974) kitabında radikal toplumsal düşüncede kenti keşfetti. *The Spanish Anarchists* (1977), başlangıcından 1930'ların ortalarına kadar İspanyol anarşist hareketinin bir tarihiydi. 1976-1978 arasında Dimitrios Roussopoulos ile Montreal'deki sol özgürlükçü belediye hareketinin şekillendirilmesinde işbirliği yaptı. 1977-78'de Seabrook (New Hampshire)'daki nükleer santrale karşı çıkmak için Clamshell Alliance'a katıldı. 1970'lerdeki makaleleri *Toward an Ecological Society* (1980) isimli antolojide toplandı.

Büyük çalışması *The Ecology of Freedom: The Emergence and Dissolution of Hierarchy* (1982)'de kabilesel "organik toplumu", hiyerarşinin ve devletin yükselişini ve ardından doğayı egemenlik altına alma düşüncesinin ortaya çıkışını inceledi. Bu anısal çalışma politik, antropolojik, psikolojik ve bilimsel temaları iç içe işler. *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* (1986)'da, sivillerin kendilerini yönetmesini, meclis demokrasisini ve konfederalizmi anlatır. Bu tarihe kadar politik projesini, belediyede, kasabada ve mahallelerde halkın demokratik meclisleri ile sivil politik alanın yeniden yaratılması arayışındaki özgürlükçü belediyeçilik olarak adlandırdı. Daha geniş bölgelerde bu meclisler konfederasyon oluşturabilir ve güç kazandıklarında merkezi ulus-devlete meydan okuyabilirdi. Bu fikirlerin bazıları makalelerin bir araya getirildiği *The Modern Crisis* (1986)'de geliştirildi.

1983'te Ramapo'dan emekli olduktan sonra Burlington'a (Vermont) yerleşti. 1980'lerin ortalarında Avrupa'ya seyahat etti. Yeşillerin özgürlükçü belediyeçilik ile desantralize bir ekolojik demokrasi yaratabileceklerini iddia etti. 1980'lerin sonunda Burlington Yeşilleri'ni kurdu ve kentin yönetim organlarının demokratikleştirilmesi için çağrıda bulunan bir yerel seçim kampanyasına katıldı. Bookchin 1990'da politik yaşamdan emekli oldu. Emekli yönetici statüsünde Toplumsal Ekoloji Enstitüsü'nde ders vermeye devam etti.

1987'de insandıışı doğanın insanların üzerinde olduğunu söyleyen doğa mistisizmini savunan derin ekolojistlerle bir tartışma başlattı. Bu gerici ideolojiye karşı seküler, humanist ve toplumsal bir ekolojiyi savundu. 1994'te anarşizm içindeki mistik ilkelci eğilimlerin benzer bir eleştirisini *Social Anarchism or Lifestyle Anarchism?*'de yaptı. İki yıl sonra postmodernizmin, humanizm karşıtlığının genel bir eleştirisi olan *Re-enchanting Humanity* (1986)'yi yazdı. Destekleyici dünya görüşü ekolojik düşüncenin hizmetindeki bir diyalektik türüydü. Bu "diyalektik doğalcılığı" *The Philosophy of Social Ecology* (1990, yeniden basım 1994)'de geliştirdi.

Bookchin, anarşistlerin özgürlükçü belediyecilik ile –anarşistler oy verme ve bütün seçim politikalarına karşıydılar– ilgilenmediklerinin farkına vardı. Zaman içinde bireyden ziyade toplumsal özgürlüğe yönelen komünalizm lehine anarşizmden koptu. 1992 ile 2003 arasında dört büyük ciltten oluşan, devrimci halk hareketleri tarihini anlattığı *The Third Revolution* (1996-2005)'ı yazdı.

Fikirleri hakkında daha fazla şey öğrenmek isteyenlere, her zaman giriş niteliğindeki *Remaking Society*'yi (1989) ve Janet Biehl tarafından hazırlanan *The Murray Bookchin Reader* (1997)'ı tavsiye etti.

30 Haziran 2006'da Burlington'daki evinde kalp krizinden öldü.

Kitapları

Post-Scarcity Anarchism (1971 ve 2004)

The Limits of the City (1973)

The Spanish Anarchists: The Heroic Years (1977 ve 1998)

Toward an Ecological Society (1980) [*Ekolojik Bir Topluma Doğru*, Sümer Yayıncılık, 2014]

The Ecology of Freedom: The Emergence and Dissolution of Hierarchy (1982 ve 2005) [*Özgürlüğün Ekolojisi: Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü*, Sümer Yayıncılık, 2013]

The Modern Crisis (1986)

The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship (1987 ve 1992) [*Kentsiz Kentleşme: Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*, Sümer Yayıncılık, 2014]

The Philosophy of Social Ecology: Essays on Dialectical Naturalism (1990 ve 1996) [*Toplumsal Ekolojinin Felsefesi: Diyalektik Doğacılık Üzerine Denemeler*, Kabalıcı Yayınları, 1996]

To Remember Spain (1994)

Re-Enchanting Humanity (1986)

Social Anarchism or Lifestyle Anarchism: An Unbridgeable Chasm (1997) [*Toplumsal Anarşizm mi Yaşam tarzı Anarşizmi mi*, Kaos Yayınları, 2005]

The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism (1997)

Anarchism, Marxism and the Future of the Left. Interviews and Essays (1993-1999)

The Third Revolution: Popular Movements in the Revolutionary Era (1996-2003)

[*Devrimci Halk Hareketleri Tarihi*, 4 cilt, Dipnot Yayınları, 2011-2014]

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
<i>Ursula K. Le Guin</i>	
Sunuş	13
<i>Debbie Bookchin & Blair Taylor</i>	
1 Komünalist Proje.....	27
2 Ekolojik Kriz ve Toplumu Yeniden Yaratma Zorunluluğu.....	65
3 Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Bir Politika.....	79
4 Konfederalizmin Anlamı	109
5 Liberter Belediyecilik: Doğrudan Demokrasiye İlişkin Bir Politika	129
6 Kentler: Tarihte Aklın Açıklanması.....	147
7 Milliyetçilik ve “Ulusal Sorun”	161
8 İspanyol Devrimi’nde Anarşizm ve İktidar	199
9 Solun Geleceği.....	207

ÖNSÖZ

Ursula K. Le Guin

Fransız Devrimi'nden bu yana kullanılagelen "Sol" terimi sosyalizmin, anarşizmin ve komünizmin yükselişiyile birlikte daha da geniş bir anlam kazandı. Rus Devrimi, anlayışta bütünüyle solcu olan bir yönetimi devreye soktu; solcu ve sağcı hareketler İspanya'yı ikiye ayırdı; Avrupa ile Kuzey Amerika'daki demokrat partiler iki ayrı kutupta kümelandiler; liberal karikatüristler, muhalefeti, ağzında puros, göbekli bir plutokrat olarak çizerken, Birleşik Devletler'deki gericiler (reaksiyonerler) 1930'lardan itibaren (özellikle Soğuk Savaş süresince) "komünist solcuları" şeytanlaştırdılar. Çoğu kez aşırı bir basitleştirme olsa da sol-sağ karşıtlığı iki yüzyıl boyunca genelde yararlı bir betimleme ve dinamik bir dengenin hatırlatıcısı olarak varlığını sürdürdü.

Yirmi birinci yüzyılda da bu iki terimi kullanmaya devam ediyoruz; peki ama Sol'un solu ne ola ki? Devlet komünizminin hüsrana uğraması, sosyalizmin demokratik yönetimler biçiminde bir dereceye kadar sessizce kökleşmesi ve politikanın tekeli kapitalizmin güdümünde amansızca sağa kayması, ilerici düşüncüyü büyük ölçüde eskimiş, gereksiz ya da hayal

ürünü bir şey haline getirdi. Sol; düşüncede marjinalleşti, farklı hedefler gözeterek kendi içerisinde ayrıştı, birleşme/bir araya gelme yetisine duyduğu güveni yitirdi. Özellikle de Amerika'da sağa kayış öylesine güçlü oldu ki bugün artık saf liberalizm, eskinin anarşizmi ya da sosyalizmi gibi, terörist çibanbaşı durumundadır; reaksiyonerler ise "ılımlı kimseler" olarak anılmaktadır.

Peki, sol gözünü kapatıp her işini sağ eliyle görmeye çalışan bir ülkede Murray Bookchin gibi her iki elini de ustaca kullanan, bir nesneye her iki gözüyle de odaklanan bir ihtiyar tilkinin yeri ne ola ki?

Bookchin, okurlarını buluyor bence. Pek çok insan kendi eylemine kaynaklık edebilecek tutarlı, yapıcı bir düşünce peşinde (asap bozucu, yıpratıcı bir arayıştır bu). Ümit verici gözükürken kuramsal yaklaşımların (Liberter Parti gibi) varıp varabileceği yer erkek gibi giyinen Ayn Rand oluyor; bir sorunun dolaylı ve etkili bir çözümünün ("İşgal Et" hareketi gibi) uzun erimde sağlam bir yapı ile dayanıklılıktan yoksun olduğu ortaya çıkıyor. Bu toplumun göz göre göre haklarını gasp ettiği, yüz üstü bıraktığı gençler zeki, gerçekçi, uzun erimli bir düşünce arayışındalar; diğer ideolojiler gibi ahkâm kesen bir ideolojinin değil, pratik/işe yarar bir hipotezin, nereye gittiğimizin kontrolünü yeniden nasıl ele alabileceğimize ilişkin bir metodolojinin peşindeler. Bu kontrolü sağlamak bir devrimi, onun işe koşmak istediği kuvvet kadar, toplumu bir bütün olarak derinden etkileyecek kadar güçlü olan bir devrimi gerektiriyor.

Murray Bookchin şiddete başvurmayan devrim konusunda bir uzmandı. Bütün yaşamı boyunca, planlı olarak ya da aniden gelişen radikal toplumsal değişimler üzerine ve bu değişimlere en iyi şekilde nasıl hazırlanabileceği üzerine kafa yordu. Elinizdeki kitap onun yaşamı boyunca geliştirdiği düşünceleri önümüzdeki kasvetli geleceğe taşıyor.